

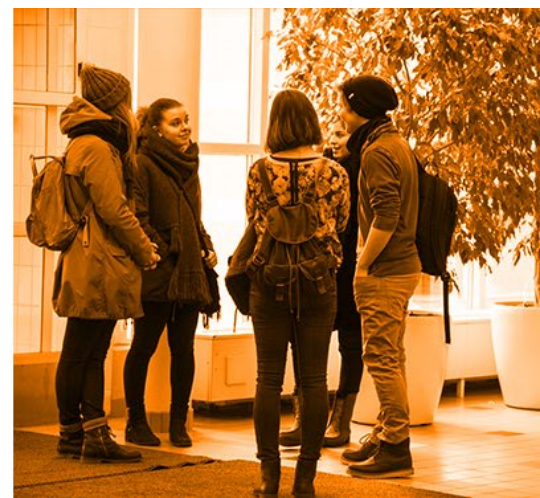
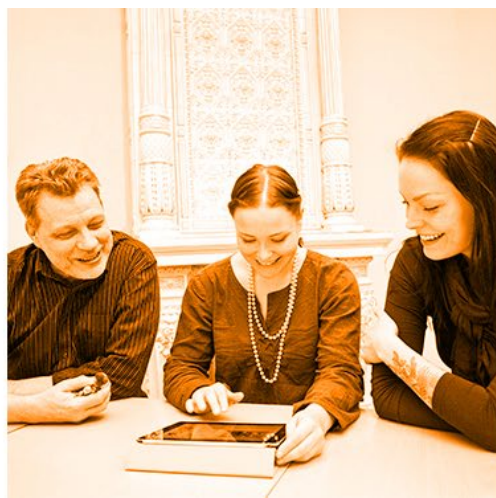
HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Tämä on rinnakkaistallenne.

This is an electronic reprint of the original article that may differ from the original in pagination and typographic detail.

**Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä /
Please cite the original version:**

Halkosaari, Liisa 2018. Yliopiston projektikurssista 102 viittojan korpukseen. Kielisilta 2/2018, 21-22.

Yliopiston projektikurssista 102 viittojan korpukseen

Viittomakielen keskuksen avoimet ovet keräsi kymmenittäin kuulijoita huhtikuussa. Mistä oli puhe?

TEKSTI JA KUVA LIISA HALKOSAARI

Tämän vuoden lopussa päättyi CFINSL-projekti, jossa on neljän vuoden ajan kerätty ja käsitelty viittomakielistä tutkimusmateriaalia. Yhtä projektin tuloksista päästiin ihaillemaan huhtikuussa, kun Signbank julkaistiin. Tästä ja muista ajankohtaisista aiheista kuultiin Jyväskylän yliopiston Viittomakielen keskuksen avoimissa ovissa perjantaina 20.4.2018.

Ei sanakirja, vaan pankki

Signbank on nimensä mukaisesti viittomapankki, johon on tallennettu jo noin 1300

korpusaineistoista löytyvää viittomaa ”puhtaaksi viitottuna”. CFINSL-projektin viittomat on tallennettu kahdesta kuvakulmasta, edestä ja sivulta. Videot pyörivät näytöllä samanaikaisesti, jolloin myös liikkeen syvyys tulee paremmin esiin.

Signbankin rakentaminen on ollut Jyväskylän yliopiston ja Kuurojen Liiton yhteinen tavoite. Kuurojen Liiton ensimmäinen korpusaineisto, kipo-korpus (eli Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma 2010 -korpus) julkaistiin 2015. Myös siitä on kerätty viittomia Signbankiin.

Signbank perustuu avoimeen lähde-

Mikä on korpus? Lue lisää Kielisillasta 3/16, josta löytyy **Noora Hoffréin** sekä **Tommi Jantusen** ja **Outi Pippurin** tekstit suomalaisen viittomakielen korpuksista. Vanhoihin lehtiin pääset käsiksi osoitteessa tulkit.net/palvelut-ja-edut/kielisilta/lehtiarkisto. Lehtiarkiston lukeminen vaatii käyttäjätunnukset, jotka voit tilata sähköpostiisi.

koodiin, eli kuka tahansa pääsee tarkastelemaan tietokannan toteutusta ja voi hyödyntää sitä uusien sovellusten kehittämisessä. Pankkia esitellyt ohjelmiston kehittäjä **Henri Nieminen** tosin epäili puheenvuorossaan kovasti yleisön kiinnostusta koodaukseen.

Signbank ei ole sanakirja, vaan korpustyön ja kielentutkimuksen työkalu. Kehitystyö jatkuu, ja tavoitteena on luoda jatkossa jonkinlainen visuaalinen käyttöliittymä. Jos haluat hahmottaa millainen se esimerkiksi voisi olla, käy katsomassa sivustoa asl-lex.org.

Miten korpusaineisto kerätään?

”Kahden henkilön keskustelun kuvaus päädyttiin selvitystyön jälkeen CFINSL-projektissa tekemään 7 kameralla” kertoo projektikoordinaattori **Juhana Salonen**. ”Näin mahdollistuu kolmiulotteisempi kuva viittomisesta.”

Yksi kameroista kuvasi jopa suoraan viittojen yläpuolelta. Jokainen kamera tallensi koko viitotun keskustelun, joka

Signbankista ja korpustyöstä kertoivat Viittomakielen keskuksen avoimissa ovissa Juhana Salonen, Leena Savolainen, Henri Nieminen ja Ritva Takkinen.

kesti jopa 2 tuntia. Viittoja oli 102, joista 12 suomenruotsalaista viittomakieltä käyttäviä. Yhteensä editoitavaa videomateriaalia kertyi satoja tunteja.

CFINSL-projekti lähti sikäli otollisesta tilanteesta, että pohjatyötä oli tehty vuonna 2013 projektikurssilla suomalaisen viittomakielen oppiaineessa. ”Aikani odotin, että joku aloittaisi korpustyön Suomessa, mutta päätin lopulta ryhtyä hommiin itse!” kuvaili professori **Ritva Takkinen** työn alkusysäystä.

Projektikurssin aikana saatiin kokoon paitsi 12 äidinkielen viittojan ja 3 kielenoppijan viittoma aineisto, myös kosolti kokemusta prosessista sekä valmis suunnitelma lupalomakkeineen. Näiden pohjalta oli hyvä lähteä tekemään isompaa projektia, ja vuonna 2014 käynnistettiin CFINSL.

Kurssin aikana professori ja opiskelijat suunnittelivat materiaalin keräämisen, kielet, informanttien määrän, iän ja muut muuttujat. Kuvaustilanteet piti suunnitella, videot kuvata ja käsitellä, sekä tehdä se suurin urakka: videoaineiston annotointi.

Signbank helpottaa annotointia

Annotoinnissa merkitään viittoman alku ja loppu, sekä päätetään glossauksessa käytettävä sana tai sanat. Yksinkertaisimmassakin annotoinnissa tulee noudattaa jonkinlaisia konventioita, että aineistoon voi ylipäättään tehdä hakuja. Sama viittoma pitää kirjjata samalla glossilla joka kerta, ja mahdollinen lisätieto (kuten onko kyseessä verbi vai nominaali, tai osoittava viittoma) pitää merkitä systemaattisesti samalla tavalla.

Tutkijoille Signbank on harppaus. Kun tutkimusaineistoa annotoi, on annotointiohjelma ELAN mahdollista kytkeä Signbankiin. Sen sijaan, että tutkija joutuisi keksimään jokaiselle viittomalle glossin itse, hänen on mahdollista hakea sopiva glossi Signbankistä. Toistaiseksi haku antaa listan glosseja, mutta toiveissa on myös viittomavideon

näkyminen haussa.

Glosseista on apua myös kielen oppijalle. Tutkija Leena Savolainen demonstroi, miten annotointitiedoston saa ELANissa muunnettua srt-tiedostoksi, käytännössä siis videon päällä näkyväksi tekstitykseksi. Luentosalillinen yleisöä ei meinannut saada silmiään irti demovideoista, jossa hidastettunakin tekstitys vilisi viittomien päällä melkoista vauhtia.

Mitä Jyväskylässä tapahtuu?

Signbank ja korpus -lentojen lisäksi Jyväskylässä pääsi tutustumaan työpajoissa eri aiheisiin. Yliopiston tulkit esittelivät työelämä- ja opiskelutulkkauksista, tohtorikoulutettavat ja tutkijat puolestaan ajankohtaisia tutkimusteemoja. Aiheina olivat mm. Deaf space, kaksimodaalinen kaksikielisyys, viittojan päänniikkeet ja liikekaappaustekniikkaa tutkittava viittomisen sujuvuus.

Jos tätä lukiessa alkoi harmittaa ettet päässyt mukaan, hätä ei ole tämän näköinen. Mukana oli tällä kertaa noin 60 osallistujaa, ja Viittomakielen keskuksessa pohditaan nyt avointen ovien tapahtuman järjestämistä hieman useammin. Edellisestä ehti kulua neljä vuotta.

Lisäksi yliopisto-opetus on kaikille avointa. Selvitä missä luennot pidetään, ja piipahda istumaan Seminaarinmäelle sopivana ajankohtana. 🙌

Tämän lukuvuoden osalta opetukset on jo pidetty, mutta syksyn tultua uusi opetusohjelma löytyy verkosta. Hae yliopiston pääsivulta (www.jyu.fi) Viittomakielen keskus, ja tutki Opiskelu-otsikon alta löytyviä tietoja. Menneenä keväänä oli ohjelmassa esimerkiksi maanantai-iltapäivisin perusopinnoissa kurssi Välineitä viittomisen tarkasteluun ja syventävissä opinnoissa Viittomakielten fonetiikan ja fonologian tutkimus.